

багаторічного значення, що спричинило сильну повітряно-грунтову посуху.

Урожайність сої у роки досліджень свідчить про результати конкурентних відносин в агрофітоценозі між його компонентами. В середньому рівень урожайності сої сорту 'Сяйво' на фоні оранки становив 2,43 т/га за агротехнічних заходів і 2,50 т/га за гербіцидного захисту та не мав істотної переваги (0,07–0,08 т/га) над ґрунтозахисним обробітком – 2,35 і 2,43 т/га. Хімічний метод контролю чисельності бур'янів за обох обробітків

сприяв збереженню найвищого додаткового врожаю – 0,43 і 0,47 т/га або 23,2 і 21,6% відносно контролю; агротехнічний агрозахід сприяв збереженню 0,36–0,40 т/га або 18,1 і 19,7% додаткового врожаю.

Отже, застосування агротехнічного і хімічного методів захисту рослин є важливим чинником збереження врожаю у технології сої. Підвищення ефективності досліджуваних методів можливе за умови їх поєднання, що обмежить забруднення навколишнього середовища.

УДК 633.2:631.58

Тимошенко В. О., студент

Бурко Л. М., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва

Захлебаєв М. В., кандидат с.-г. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

*e-mail: Lesya1900@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ВИДОВОГО СКЛАДУ ДЛЯ СУМІШОК З БУРКУНОМ БІЛИМ

У комплексі заходів, що передбачають нарощування виробництва кормового білка, поряд із добром високопродуктивних видів і сортів значна увага повинна приділятися сумішкам однорічних культур.

Для розробки агротехніки вирощування змішаних посівів важливе значення має знання закономірностей росту і розвитку рослин. Різні рослини, що використовуються в сумішці, по-різному впливають одна на одну, що й визначає успіх сумісних посівів. Значною мірою на характер взаємовідносин між рослинами впливає біохімічне середовище ґрунту. Тому для сумісного вирощування культур необхідно підбирати такі види, які б повніше використовували умови зовнішнього середовища, не пригнічували один одного і забезпечували отримання вищих врожаїв.

У процесі росту і розвитку між рослинами в змішаних посівах виникають взаємні впливи, які проявляються як через кореневу систему, так і через надземні органи. Деякі автори вважають, що визначальним фактором при вирощуванні змішаних посівів є світло, проте більшість, як головні, вказують вологу і добрива.

Взаємовідносини компонентів у сумісних посівах і вплив корневих виділень в основному залежать від розподілу рослин у сумішці та від відстані їх при сівбі. Біологічні виділення рослин одних видів або навіть сортів можуть бути шкідливими, нейтральними або корисними для рослин інших видів і сортів. Так, кореневі виділення кукурудзи активно засвоюються бактеріями на коренях бобових, а кореневі виділення бобових впливають на склад білків, хлорофілу, на окислювально-відновні процеси, посилення росту і накопичення сухої речовини.

Детального вивчення потребують взаємовідносини, які складаються між кукурудзою і буркуном при змішаному вирощуванні. Буркун на початку вегетації росте дуже повільно, тоді як кукурудза в цей час, навпаки, швидко та укорінюється. Після того, як буркун сформував потужну кореневу сис-

тему, він починає швидко рости, не пригнічуючи при цьому добре розвинені рослини кукурудзи.

У ННЦ «Інститут землеробства НААН» розроблені та рекомендовані виробництву перспективні схеми сумішок кукурудзи з кормовими бобами та буркуном білим (сіяних черездно) для одержання корму в північному Лісостепу та південному Поліссі. При скошуванні таких сумішок у фазі цвітіння кукурудзи вміст перетравного протеїну становить 110–115 г в одній кормовій одиниці.

Бобові культури в сумішці з суданської травою, як рослини холодостійкі, можуть компенсувати недобір врожаю. Крім того, суданська трава, вирізняючись високою врожайністю, має низький вміст протеїну. Для того, щоб полішити якість кормової маси білком, постало питання про спільне вирощування із зернобобовими культурами.

Високі продуктивні показники одержують у змішаних посівах суданської трави із соєю, горохом, люпином, викою, буркуном та іншими бобовими культурами. Наприклад, в Інституті землеробства чорноземної полоси ім. В. В. Докучаєва урожай суданської трави в одновидовому посіві становив 17,8 т/га зеленої маси, у сумішках з викою – 16,5, горохом – 15,1, чиною посівною – 15,6 т/га. Через вищий вміст протеїну в бобових його частка в сумішках була вищою на 3,6–12,2% порівняно з одновидовим посівом суданської трави.

У досліджах Уманського сільськогосподарського інституту посів суданської трави у сумішці з соєю формував значно вищий врожай зеленої маси з кращими кормовими якостями, ніж чистий посів суданки (16,3 т/га порівняно з 10,8 т/га).

Отже, буркун білий являє собою високоефективний компонент при вирощуванні зі злаковими, бобовими та іншими кормовими культурами. Сумісні посіви забезпечують одержання збалансованих за цукрово-протеїновим співвідношенням кормів, які відповідають фізіологічним потребам тварин. При цьому збільшення протеїну досягають без розширення площі під кормовими культурами.